

הלכות פסח מתוך שו"ע המקוצר למו"ר הרה"ג יצחק רצאבי שליט"א

סימן פ'-הלכות חודש ניסן שלחן ערוך המקוצר - אורח חיים חלק ג'

[א] ציונו הקדוש ברוך הוא שלא לעשות מלאכה במועדים. ואחד מהטעמים הוא כדי שעל־ידי־זה נהיה פנויים לזכור הנסים הגדולים והאותות והמופתים שעשה לנו ולאבותינו, ונודיעם לבנינו ולבני־בנינו. וגם יש תועלת נוספת בדבר, שיתקבצו כל העם אז לשמוע דברי תורה והלכה, כעין מה שמצינו שמשנה רבינו תיקן להם לישראל שיהיו דורשים בהלכות פסח בפסח, ובהלכות עצרת (דהיינו שבועות) בעצרת, והלכות חג (דהיינו סוכות) פָּחַג. ומלבד זה צריך להקדים לשאול ולדרוש בהלכות פסח קודם לפסח שלוש יום, מפני שהלכותיו מרובות וצריכים כולם לדעת איך יתנהגו בדברים שאין להם תקנה בתוך הפסח, כגון ביעור החמץ והגעלת הכלים {א}. לפיכך מנהיגו ללמוד בציבור מאז, הלכות פסח {ב}: [ב] בכל חודש ניסן אין נופלין על פניהם, ואין אומרים וידוי ותחנונים, וכן אל ארך אפים בהוצאת ס"ת אלא יהי י"י אלהינו עמנו וגו', וכן אין אומרים למנצח יענך. גם אין אומרים צדקתך בשבתות במנחה {ג}, ולפי דעת מהרי"ץ אומרים צדקתך תמיד, חוץ מיום שיש בו הלל {ד}. ומה שנוהגין בשאר קהילות מראש חודש ואילך לקרות בכל יום אחרי תפילת שחרית פרשת הנשיא שהקריב בו ביום {ה}, לא נהגו בקהילותינו {ו}:

[ג] אין מספידין בכל חודש ניסן, אלא אם כן לתלמיד־חכם בפניו (ר"ל קודם הקבורה). אבל צידוק הדין (דהיינו נוסח צור ממעונו וכו') מנהיגו שאומרים, וכן הקדיש שאחרי הקבורה. ואין קובעים בו תענית ציבור, אבל תענית יחיד מותר, ולכן הנוהגים להתענות ערב חופתם, מותרים להתענות בניסן [ויש אומרים שאפילו בראש חודש]. ומנהיגו שאומרים השכבות אפילו כשחל פסח עצמו בשבת. וכן הנוהגים תענית יארצייט ותענית חלום, מתענין {ז}:

[ד] שבת שקודם פסח הנקראת שבת הגדול, בשאמי נוהגים להפטיר בה וערבה לי"י וגו' בין כשחל ערב פסח בשבת, בין קודם לכך {ח}. אבל בבלדי אומרים לעולם הפטרת הפרשה {ט}. ומה שנהגו האשכנזים לומר במנחת שבת זו התחלת ההגדה של פסח {י}, לא נהגו בקהילותינו {יא}:

[ה] דיני ברכת האילנות, נתבארו לעיל סימן מ"ו סעיף א':

סימן פ"א-הלכות בדיקת חמץ וביטולו שלחן ערוך המקוצר - אורח חיים חלק ג'

[א] בליל י"ד בניסן, בודקין את החמץ. וחייבים לבדוק מיד בתחילת הלילה, ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה {א}. והמנהג לבטל הלימוד הקבוע בציבור בבתי כנסיות אחר ערבית, כדי שימהרו לבדוק בבתיהם {ב}: [ב] בודקין בנר יחידי, ולא בקלוע, משום דהוי כאבוקה {ג}. ואין צורך מן הדין לכבות את אור החשמל בשעת הבדיקה, אלא שיש מחמירים {ד}:

[ג] בודקים כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והחניות {ד*} וכיוצא

בהם, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ, צריכין לבדקם. (וכן חדרי המדריגות והאשפות. והוא הדין למכוניות־נסיעה{ה}). וכן צריכין לבדוק כל הארונות והכלים והילקוטים שמחזיקים בהם חמץ{ו}. וקודם הבדיקה יכבדו וירחצו היטב כל המקומות וינקו אותם מכל חמץ, למען יהא נקל אחר־כך לבדוק{ז}:

[ד] רפת של בקר שנותנים שם תבואה לכהמות לאכול, וכן לול של תרנגולים שנותנים להם שם תבואה, אינן צריכין בדיקה, כי שמא לא נתחמצה כלל התבואה. ואם תמצי לומר נתחמצה, שמא אכלו הכל ולא שיירו כלום. אבל אם נתנו להם שם תבואה שנתחמצה, שאין כאן אלא ספק אחד שמא אכלו הכל, אין סומכים על זה, וצריכים בדיקה{ח}:

[ה] צריכים לבדוק בכל המקומות היטב היטב בחורים ובסדקים כל מה שאפשר. אבל מפני שמנקים היטב מקודם, כדלעיל סוף סעיף ג', נהגו העולם להקל ולבדוק בליל י"ד בדרך העברה בעלמא, ואפילו כמה חדריים בזמן קצר, ויש להם על מה לסמוך. וראוי לבדוק בליל י"ד גם את כיסי הבגדים שעליו וְשֶׁעַל התינוקות, מפני שלפעמים נותנים בהם חמץ, ועל־כל־פנים צריך לנערם היטב למחרת בשעת הביעור, שמא חזר והכניס בהם מחמץ שאכל אחרי הבדיקה{ט}:

[ו] יש אומרים שהחדרים שמוכרים לגוי עם החמץ, כיון שאין מוכרים עד למחר, חל עליו בלילה חיוב בדיקה וחייב לבדקם{י}:

[ז] קודם שמתחיל לבדוק יברך, אשר קדשנו במצותיו וציונו על פיעור (הב' בצירי{יא}) חמץ. ואף־על־פי שעתה עדיין אינו מבערו, מכל־מקום מברך "על ביעור", לפי שמיד אחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יברך שהחיינו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה, וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת{יב}:

[ח] מנהג האשכנזים והספרדים להניח פתיתי חמץ בזויות הבית כדי שימצאם הבודק, אינו נהוג אצלינו{יג}. וגם אין צורך לעשות כן, כי מצות הבדיקה היא שמא ימצא, אבל אם לא ימצא אין בכך כלום. ובכמה מקומות שנהגו כן, זה גרם שהמוֹן־העם לא בדקו כראוי, כי חשבו שעיקר מצות הבדיקה היא רק כדי למצוא את הפתיתים, ונמצא שלא קיימו מצות הבדיקה ובירכו ברכה לבטלה{יד}. כמו־כן אין אצלנו המנהג ליתול נוצה לצורך בדיקת חמץ, או פת בקערה וסכין לחטט אחרי החמץ{טו}:

[ט] החמץ שהוא משייר לאכילה או למכירה, יניח קודם הבדיקה במקום המשומר היטב. (ולא יתן לתינוק פרוסה שיאכלנה והוא מהלך בבית, שלא יצטרך בדיקה אחרת{טז}). וכן החמץ שהוא מוצא בבדיקתו, וצריך לשרפו למחר, יניח במקום סגור ומשומר שלא יאבד ממנו, ויניחנו במקום שיראהו למחר ולא ישכח לשרפו{יז}. ועיין להלן סעיף י"א:

[י] אחר הבדיקה מיד יבטלנו. ועיקר הביטול הוא בלב, שיגמור בליבו שכל חמץ שברשותו הרי הוא כאלו אינו, ושאינו חשוב כלום, והרי הוא כמו עפר וכדבר שאין בו צורך כלל. ותיקנו חכמים שיוציא דברים אלו גם בפיו, ויאמר כל חמירא דאיכא ברשותי, דלא חזיתיה ודלא ביערתיה, להוי בטיל וחשיב כעפרא דארעא. (ואין צורך לאמרו ג' פעמים כמו שיש נוהגים בשאר קהילות{יח}). ומי שאינו יודע פירוש, יאמר בלשון שהוא מבין{יט}:

[יא] אף־על־פי שביטל את החמץ בלילה לאחר הבדיקה, מכל־מקום גם ביום לאחר ששרף אותו יחזור ויבטלנו בנוסח כל חמירא וכו' כדלעיל. אלא שמוסיף, דחזיתיה ודלא חזיתיה, דביערתיה ודלא ביערתיה וכו'. והשריפה והביטול, צריכים להיות דוקא עד סוף שעה חמישית{כ}, וכן נוהגים{כא}. ומכל־מקום דעת מהרי"ן{כב} שאת החמץ שמצא בבדיקה בלילה עדיף לשרוף מיד, כדי שלא ישכח לבערו ביום עם החמץ שנשאר:

[יב] חדר שצריך בדיקת חמץ ורוצה לעשותו אוצר ("מחסן" {כב*}), דהיינו שרוצה לאצור בתוכו פירות או

עצים או שאר דברים, שמחמת זה לא יוכל לבדקו כשיגיע ליל ארבעה-עשר, צריך לבדוק תחילה את החמץ שם בלילה לאור הנר, כמו שבדקין את החמץ ליל ארבעה עשר, ואפילו יש עוד זמן רב עד הפסח ואפילו מיד לאחר פסח שעבר. ובדיעבד אם לא בדקו קודם שעשאו אוצר, אם דעתו לפנותו קודם שיגיע זמן בדיקת חמץ, אינו צריך לטרוח עתה לפנותו ולבדקו, אבל אם דעתו לפנותו בתוך ימי הפסח, צריך לפנותו עתה ולבדקו, ואף-על-פי שיש טורח רב וחסרון כיס {כג}:

[יג] ואם עושה את האוצר על דעת שלא לפנותו עד לאחר הפסח, אזי יש חילוק בזמן. אם הוא קודם שלוש יום שלפני הפסח, אינו צריך לבדקו (אלא שאם יש שם חמץ ידוע יבערו תחילה) ויועיל לו הביטול שיבטל כל חמץ בזמנו, דהיינו בערב פסח. אבל אם הוא תוך שלוש יום שלפני הפסח, חל עליו חיוב בדיקה (כיון ששואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלוש יום) וצריך לבדקו. ואפילו בדיעבד אם שכח ולא בדקו, צריך לפנות את האוצר ולבדקו בלילה תִּכְף לאחר שנוכר {כד}:

[יד] לא ישליך גרעיני תבואה לתורנגולים במקום לח, מתחילת שעה ששית בערב פסח. ויש סוברים שאפילו תוך שלוש יום קודם פסח יש ליזהר בזה {כה}:

[טו] היוצא לדרך, ימנה שליח שיבדוק ויבטל חמצו, ויאמר לו בפירוש שהוא ממנה אותו לשליח על הבדיקה וגם על הביטול. והשליח יברך קודם שיבדוק. ויאמר בְּפִיטוּל, כל חמירא דאיכא ברשותיה דפלוני וכו'. ומכל־מקום גם הוא באשר הוא שם, יבטל חמצו שברשותו בערב פסח בבוקר {כו}:

[טז] מצא חמץ בביתו בחול־המועד, יוציאנו וישרפנו. ולא יברך על ביעור חמץ, אפילו אם יש בו כזית. ואם מְצָא ביום־טוב או בשבת חול־המועד, וכן בשבת שחל בערב פסח, שאסור לטלטלו משום דהוי מוקצה, יכפה עליו כלי עד מוצאי יום־טוב או מוצאי שבת, ואז ישרפנו {כז}:

סימן פ"ב - הלכות השהיית חמץ בפסח שלחן ערוך המקוצר - אורח חיים חלק ג'

[א] כל דבר שיש בו תערובת חמץ, ואפילו אין בו חמץ בְּעֵין רק הטעם מחמץ, כגון שהסירו את החמץ, מכל־מקום אסור להשהותו בפסח. אבל דבר שלא היה בו חמץ כלל, אלא שנתבשל בכלי חמץ אפילו היה הכלי בן יומו (דהיינו שנשתמשו בו בתוך כ"ד שעות), או שנכבש בכלי חמץ, מותר להשהותו בפסח. ודוקא שנתבשל או נכבש קודם פסח. אבל אם נתבשל או נכבש בפסח בכלי חמץ, חייבין לבערו {א}. ובמקום הפסד מרובה, ישאל מורה־הוראה {ב}:

[ב] תבואה שיש בה גרעינים צמוחים או מבוקעים, ואפילו הם מעורבים מעט בהרבה, וכן תבואה שנפל עליה מים או שרָחֶצָה במים, אסור להשהותה. וכן כל הדברים שנעשו מתבואה זו, אסור להשהותן. ומי שמוכר לחבירו תבואה שנתלחלה, צריך להודיע לו שלא ישהה אותה בפסח, ולגוי אסור למכרה במקום שיש חשש שימכרנה הגוי לישראל וישהה אותה בפסח {ג}:

[ג] בגדים שנתכבסו בַּחֲלָב־חטה (דהיינו עמילן) מותר ללבשם בפסח, אבל אין לפרוס אותם על השלחן אם יש עליהם איזה ממשות, שיש לחוש שיתפורר מהם איזה פירור {ד}:

[ד] הקמח בזמנינו הוא חמץ גמור ואסור להשהותו, כיון שלותתין אותו במים בשעת טחינתו {ה}:

[ה] דיו שנתבשל בִּשְׁכר קודם פסח, מותר לכתוב בו בחול־המועד (דברים המותרים אז בכתיבה, כדלקמן סימן צ"ט סעיף י"ז) כיון שנפסל מאכילת כלב קודם הפסח. וכן כל כיוצא בזה שנפסל ונפסד החמץ לגמרי קודם הפסח, מותר בפסח בהנאה ובשהייה. אבל גוי שבישל בפסח דיו בשכר, אסור לישראל בהנאה, משום דחמץ של גוי גם־כן אסור לישראל בהנאה בפסח {ו}:

[ו] כל הכלים שאינו מכשירים לפסח, צריך לשפשפם היטב בערב פסח קודם שעה ששית ולהדיחם באופן שלא יהא חמץ ניכר בהם, ויצניעם במקום נסתר שאינו רגיל לילך לשם בפסח. וטוב לסגרם בחדר מיוחד ולהצניע את המפתח עד לאחר הפסח{ז}, ואין צורך למכרם לגוי{ח}:

[ז] מנהגינו להחמיר שלא להעמיד כלי החמץ לנוי על גובה הכותלים במקום שאין יד אדם מגעת, אעפ"י שאינם בני יומם מבליעת החמץ, ואפילו אם רוב תשמישם בכלי שני או בצונן{ט}:

[ח] ישראל שהיה לו חמץ שלו ברשותו בפסח, עובר בכל רגע ורגע על כל יראה וכל ימצא. ואפילו ביטלו קודם פסח, אסור החמץ בהנאה לעולם{י}, ולכן מי שיש לו הרבה חמץ שאינו יכול לבערו מן העולם, צריך למכרו לגוי קודם הפסח בשעה שהוא עדיין מותר בהנאה{יא}. ובזמנינו מסדרים מכירת החמץ באמצעות הרבנים, ולכן לא הבאנו כאן פרטי הדינים השייכים לזה{יב}:

[ט] צריכים לזהר שלא ליהנות לאחר הפסח מחמצו של ישראל שהוא חשוד שלא מכרו כדת וכדין{יג}:
[י] ראוי ונכון לכל אחד לנהוג בכל חומרות דיני הפסח, ולא לחַזַּר אחר הקלות. כי כל המקיים הלכות פסח, נעשית נשמתו וגופו קודש קדשים. וכתבו בשם רבינו האר"י ז"ל שמי שנזהר מחמץ כל שהוא בפסח, מובטח לו שלא יזדמן לידו חטא כל השנה. אשריו לעושה אלה, אשריהם לזרע אברהם יצחק ויעקב שעיתרם בוראם במצוותיו{יד}:

סימן פ"ג - הלכות תערובת חמץ, חזר ונייעור, מצה שרויה, קטניות, מצה עשירה. ועוד שלחן ערוך המקוצר - אורח חיים חלק ג'

[א] אם נמצאת איזו תערובת חמץ בערב פסח עד הלילה, הרי הוא כמו שאר איסורין שבטל בששים{א}. ולכן אם נמצא אז גרעין חטה בעוף ובתבשיל, זורקו, והשאר מותר לאכול{ב}. אבל בתוך הפסח, חמץ אוסר אפילו במשהו גם בהנאה{ג}. ובכל מקום שנמצא איזה גרעין מחמשת מיני דגן או משהו חמץ, צריכים לשאול מורה־הוראה:

[ב] בזמנינו שעשיית המאכלים היא כמפעלים ובתי־חרושת גדולים, ורבו ההמצאות והחידושים בהכנתם, באופן שלא יעלה על הדעת שיש חשש תערובת חמץ למי שאינו מצוי אצלם ובקי בדרכיהם, ורבה המכשלה ח"ו, לכן אסור ליקח אלא אם יש עליהם כתב הקשר מרבנים יראי השי"ת ידועים למוסמכים ונאמנים ביותר{ד}. ולא עוד אלא שמנהגינו פשוט מימי קדם ועד עתה להחמיר ביותר עד קצה האחרון, וכשיטת הגאונים והרמב"ם ועוד פוסקים, שחמץ שנתבטל בששים קודם הפסח, אפילו הכי חזר ונייעור בפסח. ולא רק יבש ביבש (כמו האשכנזים{ה}) אלא אפילו לח בלח, ואפילו רק טעמו ולא ממשו, ואפילו הבלוע בדפנות הכלים מחמץ גם בקדירה שאינה בת יומה שהוא נותן טעם לפגם, אוסרים (וכמ"ש הרשב"א והפרי חדש). ומי יערב אל ליבו לפרוץ גדין של ראשונים{ו}. לפיכך יש לזהר גם מכמה מאכלים שיש עליהם הכשר לפסח, כיון שיש מהם (הספרדים) שסומכים על הביטול בששים שלפני הפסח{ז}. כמו־כן במשקים אע"פ שיש הכשר מהודר ביותר (מהאשכנזים), יש לחקור ולדרוש אחריהם{ח}:

[ג] הרטבת המצה והשרייתה בתוך מרק וכיוצא, אפילו במשך זמן רב, אין בה שום חשש חימוץ, וכפי שאנו נוהגים{ט}, מאחר שהמצה כבר אפויה היטב. ואפילו אם נחשוש שאולי יש איזה מקום שלא נילוש, או שמא נפל אבק של קמח על גבי המצה, על כל פנים החום בתנור גדול ושורף וקולה את הכל באופן שלא שייך שיחמיץ עוד אחר כך{ט*}. אמנם בזמנינו כאן יש מצות שניכר לעין שאינן אפויות היטב, ובהן נראה לכאורה

שיש לחשוש ולהיזהר^{י}:

[ד] כל מיני הקטניות ואפילו אורז, מנהגינו פשוט כפי הדין שמותרים באכילה בפסח, בין לקלייה בין לבישול, וכמבואר בגמרא^{יא} ובפוסקים (ואין מי שחושש להחמיר בהם זולת האשכנזים^{יב}). והיא חומרא יתירה מחשש תערובת דגן. וגם שכמה מיני קטניות דומים קצת לדגן). אבל יש לברור אותם היטב מחשש תערובת מיני דגן, וכן לחקור אם לא נארוזו במקום שאורזים גם קמח כמו שמצוי בזמנינו. אך בגרעני ה"חלבה", דבר שכיח להימצא בהם חיטים, לכן יש לזהר מאד לבדקם היטב אחד אחד במקום שיש הרבה אור, כי החיטים דומים בצבעם ובגדלם ל"חלבה". וראוי לבדקם כמה פעמים^{יב*}, וכן לטחנם קודם פסח^{יג}:

[ה] מִי־פירות אינם מחמיצים. לפיכך מותר לאפות קמח (כשר) עם מי ביצים או שאר מי פירות כגון חלב או יין וכדומה, והיא נקראת מצה עשירה, ובלבד שיזהרו שלא יתערב בהם אפילו מעט מים. אבל בליל פסח צריכים לאכול כזית הראשון, מצה ממשי^{יד}, וכמו שיתבאר לקמן סימן פ"ז סעיף י"ט:

[ו] כדורים ושאר תרופות שיש בהם חשש חמץ, ישאלו מורה־הוראה:

[ז] הנותן תבואה או מורסן (דהיינו קִלְפֶת־החטה) לפני עופות, יזהר לתתם במקום יבש שלא יתלחלו. אבל לבהמה, אסור ליתן מורסן כי יתלחלו מן הרוק. וגם אם נותן להם תבואה, יזהר לתת להם מעט מעט, שלא ישאירו מלוחלחים, ואם השאירו יבערם מיד^{טו}:

[ח] בערב פסח משעה שהחמץ נאסר בהנאה, וכן בכל ימי הפסח, אסור ליהנות אפילו מחמצו של גוי, ולכן אסור לישראל להוליך או לשמור חמצו של גוי, ומכל־שכן שאסור לקנות חמץ בשביל גוי אפילו במעותיו של גוי^{טז}:

[ט] וכן אסור להשכיר או לגוי בהמה או מכונית שתביא לו (דהיינו לגוי) חמץ, או חדר לשנים בו חמץ, מפני שאסור להשתכר באיסורי הנאה. אבל מותר להשכיר לו בהמה או מכונית לפסח (חוץ משבת ויום־טוב, עיין לעיל סימן נ"ה) בסתם, שאין הגוי מפרש לו שהוא צריך אותה להביא חמץ. ואף־על־פי שהוא יודע שהגוי יוליך עליה חמץ, אין בכך כלום, דכיון שאף אם לא יוליך עליה כלום, יצטרך לפרוע לישראל כל שכרו מִשְׁלָם, אין הישראל משתכר כלום מהחמץ. וכן מותר להשכיר לו חדר שידור בו בפסח, אף־על־פי שידוע שיכניס לתוכו חמץ, מכל־מקום הישראל אינו נוטל ממנו שכר הכנסת החמץ אלא שכר הדירה, שאף אם לא יכניס לשם חמץ לא ינכה משכרו^{יז}:

[י] אסור למסור בהמתו לגוי אפילו זמן רב לפני פסח, כשידוע שיאכילה חמץ בפסח^{יח}:

[יא] מותר לומר למשרתו גוי אפילו בשעה שהחמץ אסור בהנאה, הִילֵךְ מעות וקנה לך מזונות ואכול, אף־על־פי שהוא יודע שיקנה חמץ. ובשעת הדחק, מותר גם־כן לומר לו, צא ואכול אצל גוי ואני אפרע לו. או לומר לגוי אחר, תן למשרתי לאכול ואני אשלם לך. אבל אסור להקדים לו את המעות בשביל מה שיתן למשרתו^{יט}:

[יב] וכן מי שהוא צריך להאכיל לתינוק חמץ, ישארו לבית גוי ויאכילהו הגוי חמץ. ויפרע לו הישראל אחר־כך. אבל הישראל לא יאכילהו חמץ. ואם התינוק מסוכן, פשיטא דהכל מותר^{כ}:

[יג] לשותות חלב מבהמת־גוי האוכלת גם חמץ בפסח, יש אוסרין ויש מתירין^{כא}, ומנהגינו כהאוסרים^{כב}:

סימן פ"ד - הלכות הגעלה וליבון כלים לפסח שלחן ערוך המקוצר - אורח חיים חלק ג'

[א] דיני הכשר כלים לפסח, אף על פי שרבים הם פרטיהם ודקדוקיהם, נביא ראשי פרקים מהעניינים הנחוצים ביותר. ויש לדעת שבעיקרי דינים הללו, אנו תופסים בדרך כלל מעיקר הדין כהוראות מרן השלחן

ערוך (סימן תנ"א ותנ"ב) וסיעתו, הן לחומרא {א} הן לקולא. והמחמיר לעצמו כדעת הפוסקים המחמירים במקום שמרן וסיעתו מקילין, תעב"ט:

[ב] יש כלים שהכשרם על־ידי הגעלה במים רותחים כשמעלים רתיחה, שפעולתם להפליט חוצה את הבלוע תוך דפנות הכלי. ויש כלים שאין הגעלה מועלת להם אלא צריך דוקא ליבון באש, שפעולתו לשרוף ולכלות את הבלוע במקומו {ב}:

[ג] מדרגות ההכשר בכל־כלי, כפי שימוש. אם שימשו ע"י האש בלי משקה, צריך ליבון. ואם ע"י משקה והוא בכלי ראשון (כגון סירים), הכשרו בהגעלה בכלי ראשון. ואם בכלי שני (כגון צלחות) הכשרו בשני. ואם בער־וי, הכשרו בערוי {ג}. והיינו שלא להקל, אבל אם החמיר והוסיף בהכשר, כגון כלי שדינו בערוי והכשירו בכלי ראשון, קל וחומר שמועיל. וכלים ששימושם בצונן, הכשרם בשטיפה בצונן. ובכל כלי הולכים אחרי רוב שימוש {ד}:

[ד] כל כלי חרס שנשתמש בהם חמץ, אין מועיל להם לא הגעלה ולא ליבון, ולכן אסור להשתמש בהם בפסח {ה}. ועיין לעיל סימן פ"ב סעיף ו'. וכן דין כלי פורצלין וחרסינה {ו}:

[ה] כל כלי עץ, וכלי מתכות, וכלי אבן, וכלי עצם, מועילה להם הגעלה. וכן דין כלי אלומיניום וכלי פלסטיק. אך אם הם מתקלקלים ברותחין, כגון כלים המדובקים בדבק, ואפילו אם רק הקת מדובק באיזה דבק, אין מועילה להם הגעלה, משום דחיישינן שמא לא יגעילים יפה {ז}:

[ו] כלי זכוכית, אין צריכים שום הכשר אפילו נשתמש בהן בחמין, שאינם בולעים, מפני שהם חלקים וקשים, ודי להם בניקוי היטב {ח}:

[ז] כלים שמשתמשים בהם על־ידי האש בלי מים, צריכין ליבון. ולכן האגנות (תבניות־אפייה) והמחבתות שאופין בהן חמץ צריכין ליבון, והליבון צריך להיות חזק עד שיהיו ניצוצות נתזין ממנו {ט}. אבל תבניות אפייה בזמנינו שהן מתקלקלות בליבון, אין להכשירן אלא להחליפן בחדשות, וכן דין סיר שאופין בו עוגות. ותנור אפייה חשמלי, יש מקילים להכשירו ע"י הסקתו כשהוא נקי וריק, שעה או שעתיים בחומו היותר גבוה, אחרי שלא ישתמשו בו במשך כ"ד שעות. ויש סוברים שאין מועיל לו הכשר {י} [ולכן יש לסגור ע"י דבק וכיו"ב שלא יבואו להשתמש בו {יא}]. ומחבת שמטגנים בה בשמן, מותרת ע"י הגעלה {יב}, ויש מחמירים להצריכה ליבון קל, דהיינו אם נשרף עליו קש מבחוץ {יג}:

[ח] כלי של "כובאנה", טוב ונכון שלא להשתמש בו, כי דינו בליבון ואי אפשר ללכנו כי יתקלקל. אבל מי שמיקל להכשירו ע"י הגעלה כדין כלי ראשון, יש לו על מה שיסמוך {יד}:

[ט] תְּצוּבָה (כיריים), דהיינו מה שמעמידין עליה הסירים והקדירות על גבי האש, י"א שצריכה ליבון, לפי שלפעמים נשפך ע"ז עיסה {טו}, ויש מקילין שדין בהגעלה {טז}. הלכך יש מקום להתיר ע"י ניקוי החצובה היטב ולצפותה בנייר כסף. והוא הדין לפלאטה חשמלית {יז}:

[י] מדוכה, אם דרכן לדוך בה דברים חריפים עם חמץ ביחד, צריכה הגעלה. ואם אין דרכן לדוך בה רק פלפלין וכדומה, א"צ הכשר, אלא די בשטיפה {יח}. וכלי של "חֶלְפָה" צריך ג"כ הגעלה, מפני שמצוי עמהן גרגרי דגן {יט}. שכלי זה וכיוצא בו, אעפ"י ששימושם בצונן, מ"מ חימוצם קשה {כ}:

[יא] כלים שהחזיק בהם יין־שרף לקיום, אין טעם וריח היין־שרף נפלט על־ידי הגעלה. ורק אם בישל אותן היטב במים עם אפר, עד שנסתלק מהם הריח לגמרי, מועיל להם אחר כך הגעלה {כא}:

[יב] ידות הכלים, צריכין גם כן הכשר. ומכל־מקום אם אינו נכנס לתוך היוֹרָה (דהיינו דוד גדול), יכול להכשיר את היד בשפיכת רותחין עליה {כב}:

[יג] הגעלת החבית יעשה בדרך זה. ילבן אבנים וישימם בה, ויערה עליהם מים רותחין מכלי ראשון, ויגלגל

את החבית, כדי שתגיע ההגעלה לכל מקום {כג}:

[יד] קודם שמגעיל את הכלי, צריך לנקותו היטב מכל פסולת ומן החלודה וכדומה שיהא נקי לגמרי. אבל כתמים שאין בהם ממשות, אין קפידא. ואם יש גומות בכלי צריך לנקרם היטב, ואם הוא כלי מתכות ישים על הגומות גחלים ללכן שם ואחר־כך יגעילו. ואם אי אפשר לנקות היטב הגומות והסדקים, וגם אי אפשר ללכן שם, אין לו תקנה. ולכן בסכינים עם קתות, צריכין לדקדק היטב אם מועיל להם הגעלה. ומצוה מן המובחר למי שאפשר לו, שיקנה לו סכינים חדשים לפסח {כד}:

[טו] כל דבר שצריך הגעלה, אין מועילה לו קליפה אלא דוקא הגעלה {כה}:

[טז] כל דבר שאי־אפשר לנקותו היטב, כגון נפה וכן סלים שמשתמשים בהם חמץ, וכן כלי שפיו צר ואי־אפשר לשפשפו מבפנים, או שיש לו זרבובית, אין מועילה לו הגעלה {כו}:

[יז] צריך לזהר להגעיל הכלים קודם זמן איסור אכילת חמץ בערב פסח. כי אם יגעיל אחרי שכבר נאסר, צריך שהכלים לא יהיו בני יומן (דהיינו שלא השתמשו בהם כ"ד שעות) ושהיו המים ששים נגד הכלי שמגעיל, ושלא יגעיל כלי שבליעתו מועטת עם כלי שבליעתו מרובה, ושלא ישהה את הכלי תוך המים יותר משיעור שיפלוט את החמץ הבלוע בו, כדי שלא יחזור ויבלע את מה שפלט. ושלא ינחו המים מרתיחתן בשעת ההגעלה. וכן כדי שלא יצטרך להכשיר את היורה שמגעיל בה תחילה וסוף, מה שאין כן אם מגעיל קודם זמן האיסור מספיק להגעילה או בתחילה או בסוף. ודוקא אם רוצה להשתמש בה בפסח, אבל אם אינו משתמש בה א"צ הגעלה לא בתחילה ולא בסוף {כז}:

[יח] אין מגעילים בשום משקה, אלא במים. ולא יהא בהם שום תערובת אפילו אפר וכדומה. ואם הגעיל הרבה כלים ביורה ופלטו בליעתן עד שנעכרו המים כעין ציר, אין מגעילין עוד בהם {כח}:

[יט] אם מגעיל על ידי צבת שמחזיק בה את הכלי, צריך להרפות את הכלי ולחזור ולתפסו. שאם לא כן, הרי לא באו מימי ההגעלה במקום הצבת. וטוב יותר לשים את הכלים בשִׁבְכָה או בתוך סל {כט}. ולא יניח כלים הרבה בפעם אחת לתוך הכלי שהוא מגעיל בו, כדי שלא יגעו זה בזה, שאם כן במקום נגיעתן אינן נגעלין {ל}:

[כ] נוהגין שאחר ההגעלה שוטפים את הכלים מיד במים קרים ונקיים {לא}:

[כא] ראוי להגעיל בפני בעל תורה הבקי בדיני הגעלה {לב}. ויתר פרטי דיני הכשר הכלים, ימצא המעיין הכל מפורש בספרי הפוסקים ראשונים ואחרונים, או ישאל מורה־הוראה:

+ הוסף תגובה חדשה

תגובות:

בטעינה...

+ שלח משוב

**זכות לימוד התורה בנוסח תימן ושימור המסורת והחייאת מורשת תימן
תעמוד לתורמים היקרים נאמני עדת תימן לברכה והצלחה ישועה ורפואה ומילוי כל משאלה.**

תרום בשמחה ללימוד ילדי תימן

להפקיד או העברה בנקאית לחשבון הת"ת: מבשר טוב, בנק מרכנתיל, סניף גאולה 635 ירושלים. מספר חשבון 55631

לפרטים נוספים להתקשר לטלפון [050-4148077](tel:050-4148077) תזכו למצוות עם שפע ברכה והצלחה.

אם יש בקשה מיוחדת לתפילת הילדים [שלחו הודעה](#). אפשר גם בווטסאפ 054-2254768

מתימן יבוא הישיבה המרכזית לבני עדת תימן. ירושלים רחוב תרמ"ב 6. טלפון: 02-5812531 דוא"ל: mtyavo@gmail.com פקס: 077-

4874867 חשבון בנק הדאר:

מבשר טוב - ת"ת לבני עדת תימן רחוב יחזקאל 46 ירושלים. גני ילדים רחוב ארץ חפץ 112 כניסה ב ירושלים.

דוא"ל: mtyavo@gmail.com

לייבסיטי - בניית אתרים